

Vlaamse Ouderen Zorg Studie

Bram Vermeulen
Bert Emmers
Prof. dr. Anja Declercq

Ernst van depressieve gevoelens

Studiedag SWVG
Leuven, 2 december 2010

Doelgroep VoZs

VoZs bevaart kwetsbare ouderen die thuiszorg gebruiken

Selectiecriteria:

- Voldoende het Nederlands beheersen
- In 1 van de 8 geselecteerde regio's verblijven
- Ouder dan 64 jaar zijn
- Minstens psychisch onwelbevinden of geheugenproblemen ervaren
- Thuiszorg gebruiken

➔ Cijfers niet veralgemenen naar alle ouderen!

8 regio's

➔ Longitudaal onderzoek in 8 regio's

Screening

Screeningsvragen voor psychisch onwelbevinden en cognitieve problemen

Psychisch onwelbevinden (Whooley, 1997)		Zowel psychisch onwelbevinden als cognitieve problemen
	Enkel psychisch onwelbevinden	
▪ Heb je gedurende de voorbije maand vaak last gehad van neerslachtigheid, een depressief of hopeloos gevoel?	Op minstens 1 van beide 'ja' antwoorden om beschouwd te worden als een persoon die psychisch onwelbevinden ervaart	Zowel op minstens 1 van de vragen over psychisch onwelbevinden 'ja' antwoorden als op minstens 1 'ja' bij de vragen over 'geheugenproblemen'
▪ Heb je gedurende de laatste maand minder plezier of interesse in wat je doet?		
Geheugenproblemen		
	Enkel geheugenproblemen	
▪ Verget de oudere steeds welke dag het is?	Thuisverzorger antwoordt 'ja' op minstens 1 van deze vragen om beschouwd te worden als een persoon die zich in een financieel kwetsbare positie bevindt	
▪ Verget de oudere regelmatig gebeurtenissen die zich kort geleden hebben voorgedaan?		
▪ Valt de oudere vaak in herhalingen zonder het zelf te beseffen?		
▪ Heeft de oudere moeite om een gesprek te begrijpen?		
▪ Haalt de oudere tijden door elkaar?		

➔ Screening door thuiszorgorganisaties

Veldwerk golf 1

Interviewernetwerk

→ Positief gescreende ouderen worden bevroegd door vrijwilligers

Veldwerk golf 1

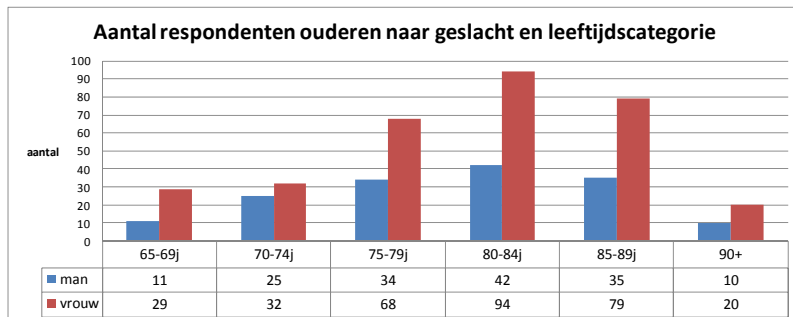
Regionale verdeling van totale steekproef

	Antwerpen Noord	Geel	Genk	Gent 1	Ieper	Oostende	Oude-naarde	Tielt-Winge	Totaal
Aantal ouderen	10	58	126	23	75	60	34	101	487
Aantal mantelzorgers	3	27	97	13	58	34	20	67	320

→ 487 ouderen bevroegd

→ Van die 487 ouderen zijn er 320 mantelzorgers bevroegd

Profiel respondenten

→ Gemiddelde leeftijd van 81 jaar

→ 2/3de van de ouderen zijn vrouwen

Ernst van depressieve gevoelens

Vragen:

1. Hoe vaak komen depressieve klachten voor bij kwetsbare ouderen die gebruik maken van thuiszorgdiensten?
2. In welke mate hebben sociale contacten, financiële kwetsbaarheid en de gezondheidstoestand een invloed op de aanwezigheid van depressieve gevoelens?
3. Wat is de samenhang van depressieve gevoelens met de levenskwaliteit van de oudere?

Ernst van depressieve gevoelens

De vraagitems uit de Geriatrische Depressie Schaal met 15 items

Positieve items uit de GDS-15	% nee
Voelt u zich energiek?	42
Bent u innerlijk tevreden met uw leven?	16
Voelt u zich meestal wel gelukkig?	12
Hebt u meestal een goed humeur?	10
Vindt u het fijn om te leven?	7

Negatieve items uit de GDS-15	% ja
Blijft u liever thuis dan uit te gaan en nieuwe dingen te doen?	69
Bent u met veel interesses en activiteiten opgehouden?	60
Hebt u het gevoel dat u meer moeite heeft met het geheugen dan anderen?	48
Bent u bang dat u iets naars zal overkomen?	42
Hebt u het gevoel dat uw leven leeg is?	28
Verveelt u zich vaak?	25
Voelt u zich nogal waardeloos op het ogenblik?	23
Voelt u zich vaak hopeloos?	19
Denkt u dat de meeste mensen het beter hebben dan u?	19
Hebt u het gevoel dat uw situatie hopeloos is?	18

Ernst van depressieve gevoelens

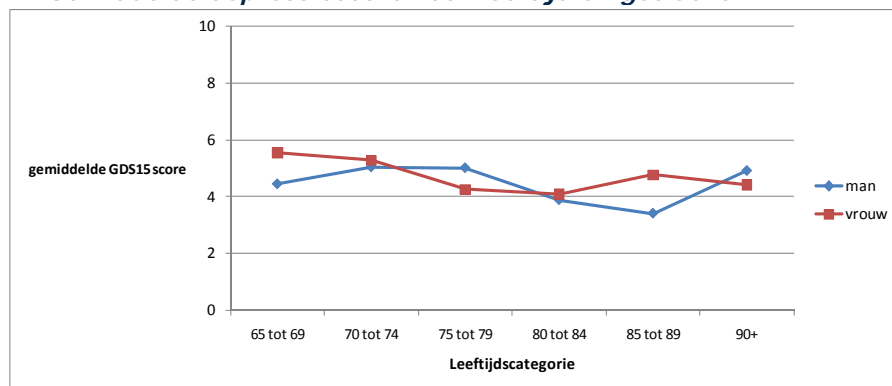
Ernst van depressieve gevoelens	Score op GDS	Totaal (n= 433)
Minimaal	0-4	n= 279 (63%)
Mild	5-8	n= 116 (26%)
Matig	9-11	n= 32 (7%)
Ernstig	12-15	n= 16 (4%)

→ 1 op 4 ouderen kampt met milde depressie

→ 4% heeft een ernstige depressie

Ernst van depressieve gevoelens

Gemiddelde depressiescore naar leeftijd en geslacht

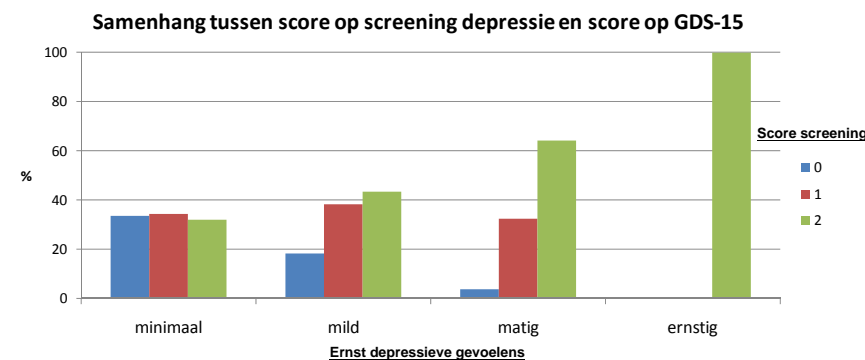

→ Geen significante samenhang tussen depressiescore en leeftijd en geslacht

Ernst van depressieve gevoelens

Tweevrageninstrument van Whooley (1997) bij screening

- 1) Heeft u gedurende de voorbije maand vaak last gehad van neerslachtigheid, een depressief of hopeloos gevoel?
- 2) Heeft u gedurende de laatste maand minder plezier of interesse in wat u doet?

→ Instrument met grote sensitiviteit en beperkte specificiteit

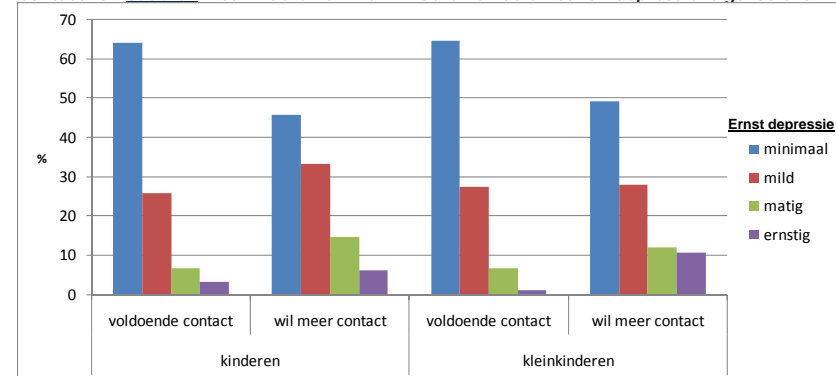
Ernst van depressieve gevoelens

Vragen:

1. Hoe ernstig zijn de depressieve klachten bij kwetsbare ouderen die gebruik maken van thuiszorgdiensten?
2. In welke mate hebben sociale contacten, financiële kwetsbaarheid en de gezondheidstoestand een invloed op de aanwezigheid van depressieve gevoelens?
3. Wat is de samenhang van depressieve gevoelens met de levenskwaliteit van de oudere?

Ernst van depressieve gevoelens

Contact van ouderen met kinderen en kleinkinderen en de ernst van depressieve gevoelens

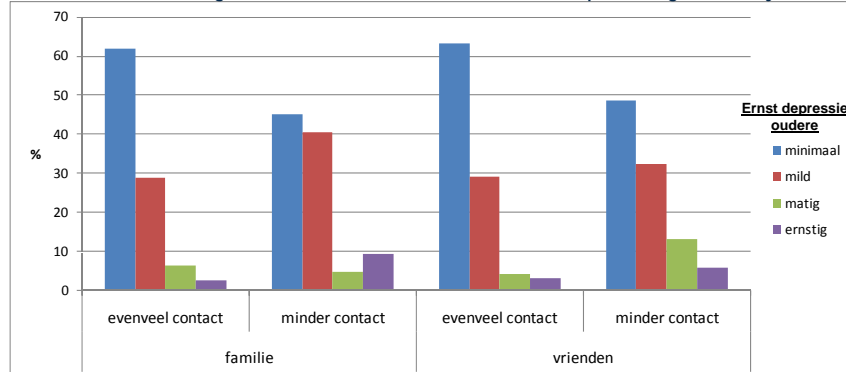
→ Ouderen die meer contact willen met (klein)kinderen hebben vaker ernstigere depressieve gevoelens

→ 1 op 4 wil meer contact met kleinkinderen

	kinderen	kleinkinderen
wil minder contact	0%	1%
voldoende contact	92%	76%
wil meer contact	8%	23%

Ernst van depressieve gevoelens

Contact van de mantelzorgers met familie en vrienden en de ernst van depressieve gevoelens bij ouderen

Heeft u het gevoel dat u uw familie en vrienden minder vaak of juist vaker ziet sinds u zorgt voor de oudere?

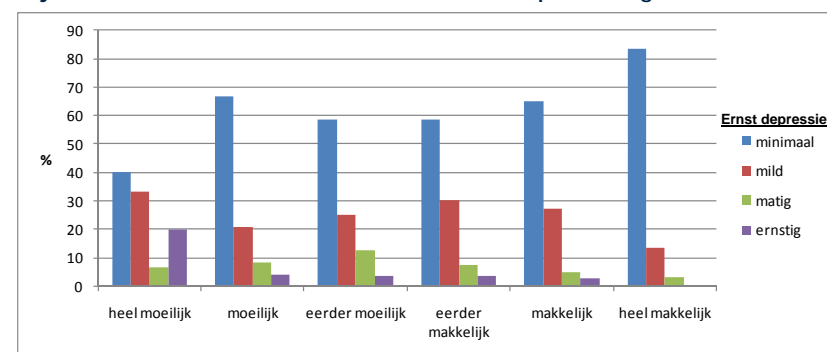
→ Mantelzorgers met verminderde sociale contacten zorgt vaker voor oudere met ernstigere depressieve gevoelens

→ Bij de mantelzorgers ziet 15% zijn familie en 25% zijn vrienden minder vaak.

	familie	vrienden
minder contact	15%	26%
evenveel contact	72%	71%
meer contact	13%	3%

Ernst van depressieve gevoelens

Subjectief financieel welbevinden en de ernst van depressieve gevoelens

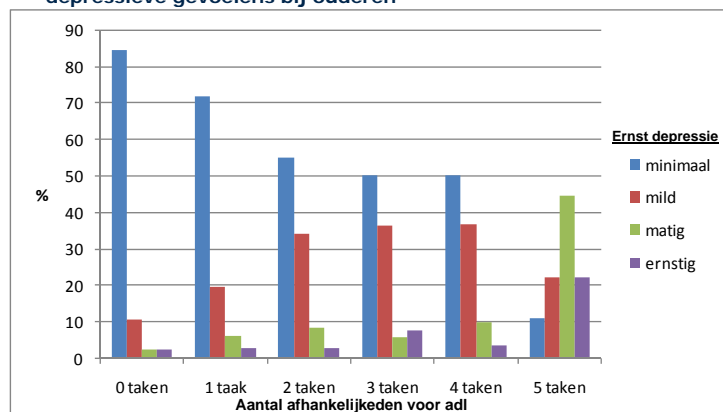

→ Financiële uitersten beschermen tegen of verhogen het risico op ernstige depressieve problemen

→ Objectieve indicator voor financiële welbevinden geeft geen verband weer

Ernst van depressieve gevoelens

Afhankelijkheid voor activiteiten van het dagelijks leven en aanwezigheid van depressieve gevoelens bij ouderen

→ Grotere zorgafhankelijkheid hangt sterk samen met ernstigere depressieve problemen

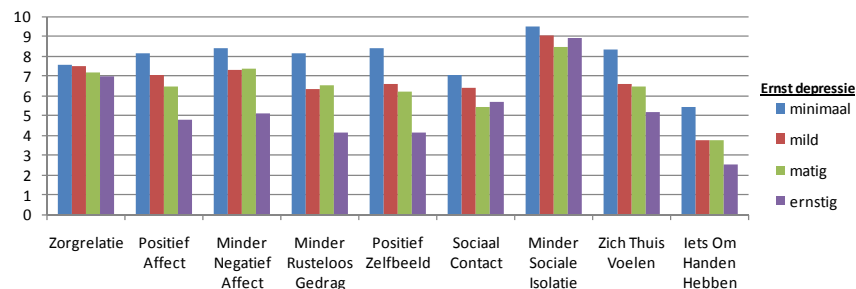
Ernst van depressieve gevoelens

Vragen:

1. Hoe ernstig zijn de depressieve klachten bij kwetsbare ouderen die gebruik maken van thuiszorgdiensten?
2. In welke mate hebben sociale contacten, financiële kwetsbaarheid en de gezondheidstoestand een invloed op de aanwezigheid van depressieve gevoelens?
3. Wat is de samenhang van depressieve gevoelens en de levenskwaliteit van de oudere?

Kwaliteit van leven

Depressieve gevoelens en de kwaliteit van leven

- Aandacht voor levenskwaliteit als uitkomst zorgverlening?
- Al de domeinen van QOL worden negatief beïnvloed door ernstigere vormen van depressieve gevoelens, behalve de zorgrelatie

Besluit

Gaat over kwetsbare ouderen die thuiszorg gebruiken!

- **Milde vorm van depressieve gevoelens komt voor bij een kwart van de geïncludeerde ouderen**
→ *Inzetten op vroege, laagdrempelige detectie van depressieve gevoelens*
- **Onvoldoende sociale contacten, financiële kwetsbaarheid en gezondheidsproblemen verhogen risico op ernstige depressieve gevoelens**
→ *Opvolgen en herkennen risicofactoren door samenwerking*
- **Depressie weegt door op de levenskwaliteit van de oudere**
→ *Levenskwaliteit sterker waarborgen*

Bedankt voor uw aandacht!
Vragen? Discussie!

Contact:
anja.declercq@med.kuleuven.be
bram.vermeulen@med.kuleuven.be